

‘Het was alsof een familiebedrijf werd ingelijfd’

Geruchten over diplomafraude, een angstcultuur binnen het domein en opleidingen die flink onder de maat presteren; het rommelt binnen **Domein Economie & Management van de HvA**. Velen wijten de problemen nog steeds aan de fusie met de Hogeschool voor Economische Studies in 2004. **Een reconstructie**. tekst Jeff Pinkster en Clara van de Wiel / met medewerking van Floor Boon / illustratie Bas Kocken

December 2005. Het afscheid valt hem zwaar. Geëmotioneerd spreekt Peter van Kampen-Maij de massaal toegestroomde studenten, oud-studenten en medewerkers toe in de centrale hal van gebouw de Fraijlemaborg in Zuidoost. Meer dan twintig jaar gaf hij met plezier les aan de HES, maar de fusie met de HvA heeft het docentschap voor hem verpest. ‘Vanuit de HvA wordt alles van bovenaf bepaald. Docenten hebben niets meer te vertellen. Ik ben blij dat ik weg mag. Alleen vind ik het vreselijk voor de studenten, want daar doen we het toch allemaal voor.’

December 2011. Een groot deel van de docenten met een HES-achtergrond aan het Domein Economie & Management (DEM) van de HvA pikt het niet langer. In een brandbrief aan het bestuur laten ze weten dat hun vertrouwen in dat bestuur ‘het nulpunt nadert’. Ze hekelen de snelle wisseling van managers, de angstcultuur en de manier waarop ze worden bestuurd: zonder overleg, van bovenaf. De docenten vrezen daardoor zelfs voor het voortbestaan van de internationale tak van het domein. De chaos is compleet als *De Telegraaf* later die maand bericht over vermeende diplomafraude binnen DEM.

Het is niet de eerste keer dat het tot een botsing

komt tussen docenten met een HES-verleden en het bestuur van de HvA. Vanaf het moment dat de school in 2004 opgaat in de HvA zijn er verschillen van mening, voornamelijk over de manier van lesgeven. ‘Wij geven intensief onder-

‘Het merendeel van het HES-personeel was faliekant tegen de fusie’

wijs, soms wel dertig uur per week en intensieve begeleiding. Dat gebeurt op de HvA niet, daar is het onderwijs compleet anders,’ aldus Van Kampen-Maij vlak voor zijn afscheid in 2005.

DE AANLOOP

De eerste stappen voor een fusie worden al in 2002 gezet. De HvA kijkt met jaloezie naar de economische opleidingen van de HES. De economische hogeschool heeft een goede reputatie en op de HvA ontbreekt het nog aan een volwaardige afdeling economie. Ook de HES ziet voordelen. Wil het de concurrentie met andere hogescholen en universiteiten overleven, dan moet de school samenwerking zoeken met een sterke en grote partner.

Maar het overgrote merendeel van het HES-personeel ziet die voordelen niet en is faliekant tegen een fusie. ‘We werden gevraagd geblinddoekt in een zwembad te duiken zonder te weten of er water in zat,’ zegt Arie Mollema, oud-docent en destijds voorzitter van de medezeggenschapsraad (MR) van de HES. ‘In de ogen van de MR heeft het altijd ontbroken aan een duidelijke motivatie voor de fusie. Het is voor heel veel medewerkers van de HES een erg pijnlijke periode geweest.’

Volgens Henk van Kessel, voormalig collegevoorzitter van de HES en verantwoordelijk voor de fusie, liepen de gemoederen in die periode flink op. ‘Ik vond dat ontzettend vervelend. Zelf was ik immers ook docent geweest, en nu stond ik als collegevoorzitter ineens tegenover het leraren-corps. Zij bleven dezelfde argumenten aanvoeren, namelijk dat de voordelen niet voldoende waren aangetoond. Maar in mijn optiek was het noodzakelijk om te fuseren. Als hogeschool konden we niet klein blijven, dan moet je heel gespecialiseerd onderwijs aanbieden, zoals een hotelschool. Wij waren niet heel bijzonder.’ Naast een volwaardige en eigen sectie economie, heeft de HvA in 2002 nog een belangrijk motief om de HES op te zoeken. De samenwerking tussen

de HvA en de Universiteit van Amsterdam is dan net opgestart. Met het inlijven van de HES zouden de onderwijsinstellingen vorm kunnen geven aan een lang gekoesterde wens: de oprichting van de *Amsterdam School of Economics and Business* (AmSEB). Een businessschool waar wetenschappelijk onderwijs en hoger beroepsonderwijs met elkaar in aanraking komen. Een mogelijkheid die plots ontstaat, dankzij de invoering van het bachelor-mastersysteem, eveneens in 2002.

HET SAMENGAAN

Na een reeks bezwaarschriften en rechtszaken geeft de rechter in 2004 groen licht voor de fusie. Sneller dan verwacht, herinnert Ewout Cassee zich, vanaf 2003 interim-manager bij het toenmalige economisch instituut van de HvA. Samen met collega Willemijn Maas krijgt hij na de fusie de leiding over het nieuwe instituut HES aan de HvA. 'Normaal verloopt een fusieproces heel anders. Nu kwam op donderdag het vonnis, op vrijdag werd de akte getekend en op maandag werd ik geïnstalleerd.' 'Het was alsof een familiebedrijf werd ingelijfd door een grote multinational,' zegt docent Max Kohnstamm, die vijftientig jaar geleden begon op de HES en nog steeds doceert aan de HvA. 'Op de HES stond alles in dienst van het onderwijs, we kenden nauwelijks ondersteunende afdelingen. Na de overname kwam er een hele zwik managementlagen bij en dat leidde tot problemen en frustraties. Als de kopieermachine het niet doet, dan moet je bellen naar een centrale afdeling en uitleggen in welk gebouw je staat.' Die ervaring had de inmiddels overleden HES-docent Annemarie Oudemans ook binnen de HvA. In het televisieprogramma *Buitenhof* laat ze in september 2005 weten bezorgd te zijn over de 'gigantische bureaucratie en managerscultuur' in het hbo. 'Binnen het onderwijs moet je voor een accreditatie alle processen beschrijven. En daarvoor zijn managers aangenomen, onderwijsdeskundigen, evaluatiedeskundigen. Dat groeit en groeit,' zegt ze. 'Vakinhoud en docenten worden gemarginaliseerd.'

AMSEB

De fusie is dan al een jaar onderweg, maar de samenwerking met de UvA komt nog steeds niet

POWERED BY **PASSIONATE BULKBOEK**

WRITE NOW!

Schrijf je? Ga dan de uitdaging aan!

Stuur je tekst voor 1 april 2012 in via www.writenow.nu en maak onder meer kans op een MacBook t.w.v. €1500,-, een masterclass bij een gerenommeerde uitgeverij of een publicatie in Dagblad De Pers

WRITENOW.NU

Folia maakt radio

Folia Live geeft je iedere week nieuws en informatie over het hoger onderwijs in Amsterdam.

Luister iedere woensdag van 16:00 - 17:00 naar **Folia Live** op **Amsterdam FM** (106.8 in de ether en 103.3 op de kabel).

Daarna te beluisteren als podcast op www.foliaweb.nl. Of: luister via een app op je mobiel of je tablet.

Folia het platform voor hoger opgeleid Amsterdam
[Amsterdam FM.nl](http://AmsterdamFM.nl) de stem van de hoofdstad

Hogeschool van Amsterdam

KENNIS DELEN IN HET LEERCENTRUM

FLOOR AGENDA

KOHNSTAMMHUIS, WIBAUTSTRAAT 2-4
WO 18 JANUARI - WO 25 JANUARI

VOORLEESWEDSTRIJD

20 januari van 13.00-15.30, Arena
Met Jan Paul Schutten (schrijver van o.a. Kinderen van Amsterdam, winnaar van de Gouden Griffel in 2008).

STUDENTS IN MOTION

27 januari, 12.00-18.00, Arena
2000 Studenten van media, fashion, interactieve media en IT (DMCI) zetten Amsterdam een week lang in beweging. Resultaat? 200 films die op een bijzondere wijze worden vertoond.

FLOOR ONTMOET

2 februari van 18.00-19.30, Kohnstammzaal
Suzanna Jansen vertelt over haar boek 'Het pauperparadijs' en beantwoordt vragen.

DEBAT: ZIN EN ONZIN VAN DE MR

7 februari van 17.00-20.30, Kohnstammzaal
Heeft een Medezeggenschapsraad zin en nut binnen een hogeschool? Of juist niet? Met live muziek en een bekende stand up comedian.

EHBO, EERSTE HULP BIJ ONDERZOEK

8 februari
Presentatie van het boek van Ewoud Sanders met daarin tips voor onderzoekers (studenten en medewerkers), debat over hoe je goed kan onderzoeken met live muziek en presentaties. Met o.a. Jet Bussemaker.

Agenda en nieuws vind je op
FLOOR.HVA.NL

De Openbare Handelsschool (OHS), opgericht in 1867, gaat over in de Hogere Economische School

1967

Het Jan Bommerhuis aan de Wibautstraat wordt in gebruik genomen

1989

De Hogere Economische School wordt de Hogeschool voor Economische Studies

1990

De HES betrekt het Weesperstaetegebouw aan het Weesperplein

1991

HvA en HES verkennen fusie

2002

Afscheid van het pand aan het Raamplein

2003

Opening van het pand aan de Fraaijemaborg

2004

Fusie met de Hogeschool van Amsterdam

2004

Oud-HES-docenten uiten hun onvrede, bestuur belooft verbeteringen

2007

Tegenstanders verliezen rechtszaak, fusie met HvA is definitief

2007

Oud-HES-docenten sturen een brandbrief aan het bestuur.

2011

van de grond. Het is voor de voormalige bestuursleden van de HES een vreemde gewaarwording. Zij hebben uiteindelijk ingestemd met een fusie, op voorwaarde dat er een sterke, internationaal georiënteerde businessschool zou worden opgericht. 'De UvA was één van de belangrijkste redenen voor de HES om samen te gaan met de HvA,' zegt Van Kessel, die eraan toevoegt dat de gesprekken over samenwerking met de UvA al in de jaren negentig werden gevoerd. 'De HES had een heel goede naam. Maar in het buitenland was altijd de vraag wat voor mogelijkheden er waren om een wetenschappelijke mastertitel te verkrijgen. We wilden graag samenwerken met een wetenschappelijk instituut.' Dat benadrukt ook Cassee: 'Het vooruitzicht op samenwerking met de UvA in de AmSEB speelde een grote rol bij de fusie.' Waarom ging het dan mis? Cassee: 'Het academische milieu botste flink met dat van de hogeschool. Op z'n zachtst gezegd: we stonden niet automatisch aan dezelfde kant van de kar te trekken over de te vormen AmSEB.' Ook Van Kessel, die in 2005 bij de HES vertrok, merkte dat al. 'Aan het einde van de rit kreeg ik wel mijn bedenkingen over die AmSEB. Toen dacht ik al: is dit het allemaal wel waard geweest? Bij de economische faculteit van de UvA zaten flink wat mensen met bedenkingen over nauwere samenwerking met het hbo.' Volgens voormalig medezeggenschapsraadvoorzitter Mollema was dat van het begin af aan al duidelijk. De notulen van de medezeggenschapsraad uit 2004, vlak voor de fusie, spreken boekdelen: 'Hendrik Kaptein, voorzitter van de Centrale Ondernemingsraad [COR, red.] van de UvA, deelt mij [Arie Mollema, red.] mede dat zijn COR binnen afzienbare tijd geen groen

licht zal geven voor de vorming van de AmSEB.' Sterker nog, de medezeggenschapsraad van Mollema van de HES voorspelde in 2002 al wat er na een fusie zou gebeuren, lezen we in de notulen: 'De MR vreest het gevaar dat de HES bij een fusie met de HvA volledig daar in zal opgaan en zal

'Het academische milieu botste met dat van de Hogeschool'

verdwijnen voordat er een Amsterdam School of Business (ABS) [of AmSEB, red.] is gerealiseerd. Een ABS zou wel eens kunnen afketsen op bijvoorbeeld cultuurverschillen tussen de UvA en de HvA, of zich wijzigende inzichten. En waar is de HES dan?'

STILLE DOOD

En waar is de HES nu? De prestigieuze AmSEB is een stille dood gestorven. Na de overname in 2004 groeit de economische afdeling van de HvA, vanaf 2006 onder leiding van Ineke van der Linden, snel uit tot een mega-instituut. Tussen 2004 en 2012 is het aantal studenten aan wat nu het Domein Economie & Management heet met meer dan een kwart gestegen. Op het moment van overname telde de HES tussen de 4500 à 5000 studenten, het economische instituut van de HvA telde er met de deeltijd- en duale economieopleidingen ruim 4000. Inmiddels gaat het om een kleine 15.000 studenten. 'Die schaalvergroting heeft geleid tot bureaucrativering, nog meer managementlagen en te veel overleg,' zegt docent Kohnstamm. Hij gelooft

dat de enorme groei de problemen verklaart die in de brandbrief van de docenten uit 2011 worden aangekaart. 'Als drie kleine melkfabrieken besluiten samen te gaan, dan levert dat duidelijke schaalvoordelen op. Maar in het onderwijs gaat dat niet op. Het is een dienstverlenende sector. Door de omvang voelen bepaalde docenten, zeker de oud-HES-docenten, zich aangetast in hun vrijheid om onderwijs te verzorgen op de manier die zij prettig vinden en ze proberen daarom bewust of onbewust de toegenomen bureaucratie te ondermijnen.'

Ontevredenheid en angst domineren de werkvloer van de economen, verklaarden docenten vlak voor de kerst tegenover FoliaWeb. 'Zo'n angstcultuur ontstaat door een combinatie van factoren. We worden slecht geïnformeerd, voelen ons onveilig door een groot verloop onder managers en we worden niet gehoord. Als het voortbestaan van je instituut dan ook nog ter discussie staat... Dat is een heel giftige cocktail.'

Peter van Kampen-Maij, die met zijn Vereniging tot Behoud van de HES tot diep in 2007 bleef strijden tegen de fusie, gelooft nog altijd dat de cultuurverschillen tussen de HES en de HvA onoverbrugbaar zijn. Max Kohnstamm moet erom glimlachen. 'De fusie is inmiddels een gepasseerd station,' zegt de docent. 'Ik werk ook nog maar een kwart van mijn tijd op de HvA. Daarnaast doceer ik aan marketingopleidingsinstituut SRM. Een kleine instelling, met heel weinig managers. Daar staat alles nog in dienst van het onderwijs.' ■■■

Voor de laatste ontwikkelingen binnen het Domein Economie & Management zie www.foliaweb.nl/dossier/crisis-domein-economie-management/.